

Bijlage 2: Interview hulpverleners

Vaderschap

Semi- gestructureerd interview aan hulpverleners

Hoe kan de ambulante hulpverlening aan vaders met een methadonprogramma gestimuleerd worden?

Tijdens de intakefase

- 1) Op welke wijze komt het vaderschap in een intakegesprek aan bod?
- 2) Op welke manier bevaart u dan of er inwonende kinderen zijn?
- 3) Welk belang heeft u erbij om ook de leeftijd van de kinderen te bevragen?
- 4) Waar ziet u de mogelijkheid om daarbij ook systematisch te vragen hoe het met de kinderen van de vaders gaat?
- 5) Wanneer merkt u dat de relatie van de kinderen met de vader alreeds kan bevaart worden?
- 6) Hoe voelt u zich bij het vragen naar dat vaderschap in intakegesprekken?
- 7) Denkt u dat de cliënt er belang bij heeft, dat u het vaderschap reeds bevaart in intakegesprekken? Zo ja, waarom?

Tijdens de begeleidingen

- 8) Op welk(e) moment(en) vraagt u tijdens begeleidingen in het algemeen hoe het met de kinderen gaat?
- 9) Wanneer voelt u zich tijdens de begeleiding genoodzaakt om te vragen of er hulpverlening is voor de kinderen?
- 10) Op welke wijze zal u vragen hoe de kinderen het op school doen?
- 11) Hoe bevaart u op welke manier de praktische zaken thuis verlopen? (warm eten, huiswerkbegeleiding, slaapgedrag van de kinderen, sociale contacten)
- 12) Wanneer ziet u de kans om te bevragen in welke mate de 'gezonde' ouder/opvoeder betrokken is op de kinderen?
- 13) Waarom is het volgens u belangrijk om te bevragen hoe de hechting verloopt naar de kinderen toe?
- 14) Kan u uitleggen in welke mate u die hechting bevaart?
- 15) Hoe gaat u ermee om wanneer de vaders niet ingaan op de vraag naar hun kinderen?
- 16) Hoe bevaart u het vaderschap wanneer de vader u vertelt dat hij zijn kinderen niet meer mag zien?
- 17) Hoe voelt u zich bij het vragen naar dat vaderschap in begeleidingen?

18) Denkt u dat de cliënt er belang bij heeft om het vaderschap te bevragen in begeleidingen? Zo ja, waarom?

19) Welke positieve en/of negatieve ervaringen zijn u bijgebleven in de bevraging naar het vaderschap?

20) Hoe uiten zich die ervaringen in het meer en/of minder bevragen naar dat vaderschap? (bepalmer vragen voor verdere begeleiding)

Als er inwonende kinderen zijn

21) Welk zicht heeft u in het algemeen op de leeftijdsontwikkeling van de inwonende kinderen?

22) Welk belang heeft u erbij om te vragen hoe het met de leefsituatie van de kinderen gaat?

23) Als u merkt dat er zich een crisissituatie voordoet, op welke manier bevraagt u het vaderschap?

24) Op welke manier bespreekt u noodzakelijke opvang en/of doorverwijzing?

25) Waarom is het volgens belangrijk om de wensen van de vaders te blijven respecteren?

Indien de contacten met de cliënt afgebroken worden

26) Hoe is u al eerder omgegaan met de eventuele inwonende kinderen voor de afsluiting?

27) In hoeverre heeft u die opvolging nog verdergezet wanneer er inwonende kinderen zijn? Brief?

28) Op welke manier neemt u, bij het hervallen van de cliënt, het vaderschap opnieuw op?

Afronding interview

29) Welke bedenkingen heeft u zelf nog bij de hulpverlening in kader van het vaderschap?

30) Wat vond u van de vragenlijst?

31) Welke dingen mochten volgens u nog aan bod komen, of beter belicht worden, in dit interview?

Hulpverlener 1

Tijdens de intakefase

1) Op welke wijze komt het vaderschap in een intakegesprek aan bod?

Ik doe momenteel eigenlijk niet veel intakes. Maar na de intake, als ik die mensen voor de eerste keer zie, dan krijg je toch een soort gesprek. En dan ben ik geneigd om toch een beetje in de breedte te gaan. Meer domeinen worden geopend, en dan vraag ik: 'hebt gij kinderen?', en dergelijke meer. Maar eigenlijk zonder daar echt heel diep op in te gaan. Het hangt er ook een beetje vanaf. Als ze er zelf over dat thema doorgaan, en als ik merk dat ze het daar zelf over willen hebben, dan wordt dat wel wat uitgebreider. Maar anders wordt dat eigenlijk een beetje een gesprek in de breedte, waarbij thema's als : justitiële, maatschappelijke, verslaving, familiale, ouderschap, middelenmisbruik, .. aan bod komen. Het blijft heel erg breed. En zonder dat er dat uitspringt, is

dat dan één van de thema's dat efkes aangeraakt wordt. Ik ben zelfs niet altijd geneigd om daar heel diep op in te gaan, aangezien mensen meestal eerst in een ontwenningfase komen.

Maar u doet zelf geen intakes dan?

Neen, dat gebeurt door het CGG team, maar het eerste gesprek beschouw ik wel als een soort intakegesprek. Dat vind ik toch wel gelijkaardig.

2) Op welke manier bevraagt u dan of er inwonende kinderen zijn?

Ik vraag dat vrij directief, vrij open. "Woont gij alleen?" "Zijt gij samen met iemand?" "Zijn er kinderen?" Ik vraag dat niet altijd om meteen te weten wat de ouderrol van die personen zijn, maar eerder om te kijken in welk netwerk ze zitten en hoe dat ze leven.

3) Welk belang heeft u erbij om ook de leeftijd van de kinderen te bevragen?

Ik zie voor mezelf daar een beetje een zwart gat. Door zelf ouder te worden, ben ik me daar wel bewuster van geworden. Ik denk dat ik daar nu bewuster naar vraag dan pakweg vijftien jaar geleden, toen zat dat niet zo evident in mijn hoofd.

Heeft u zelf ook kinderen?

Ja, vier kinderen.

Denkt u meer na over dit thema sinds u zelf kinderen hebt? Of bevraagt u dit thema beter?

Ik heb altijd bevraagd of mensen kinderen hebben in dat eerste gesprek. Maar sinds ik zelf vader ben geworden bevraag ik de leeftijden van de kinderen meer, aangezien ik me bewuster ben geworden van de ontwikkelingsaspecten van het kind.

4) Waar ziet u de mogelijkheid om daarbij ook systematisch te vragen hoe het met de kinderen van de vaders gaat?

Dat doe ik zeker. Maar we vergeten één ding. Namelijk dat de mensen waar ik mee werk, vaders zijn die de kinderen eigenlijk niet bij zich hebben. Het gaat denk ik over heel veel kindersituaties, oudersituaties, waarbij de kinderen dan wel geplaatst zijn. Ook niet bij de mama.. Of wel dat de kinderen bij de mama zijn, wanneer zij geen gebruikster is. Of familie plaatsingen of plaatsingen in pleeggezinnen, of wat dan ook. Ik vraag niet iedere keer systematisch als ik cliënten zie: "en hoe gaat het met de mannen?" Maar het kan toch zijn dat cliënten bij ons als hulpverlener komen om te ventileren omdat ze de kinderen niet bij zich hebben, omdat ze hun ouderrol niet kunnen opnemen, of om iets gedaan te krijgen in functie van comité en jeugdrechtbank.

5) Wanneer merkt u dat de relatie van de kinderen met de vader alreeds kan bevraagd worden?

Ik zal dat dan wel in mijn achterhoofd houden. Een druggebruiker weet heel goed dat het maatschappelijk niet zo koosjer is. Dus mensen komen hier ook wel wat met de angst, van wat is de consequentie als ik over mijn kinderen en mijn druggebruik spreek. Ik ben wel iemand die zeer directief en open vragen stel over allerlei thema's. Maar als het voor mensen nog afschrikt, dan werk ik vaak eerst rond die weerstand. Zonder dat ik daarop door zal vragen. En soms vraagt dat ook gewoon tijd. Voor mij moet dat in een eerste gesprek allemaal niet op tafel liggen hoor, echt niet. Dan jaagt ge de mensen weg.

Ik heb gisteren toevallig iemand gezien waarbij de man niet overeen komt met zijn vriendin. Hun kind van twee jaar heeft 'hysterische' buitjes. Dat is natuurlijk een verschil met vroeger. Je weet dat het vrij veel voorkomt bij 2-3jarigen, dat wanneer er meer grenzen gesteld worden, dat die kinderen daarop kunnen reageren. Kinderen kunnen merken dat er een bepaald effect komt. De ouders kunnen een andere manier van aanpak hebben bij het stellen van die grenzen, en daardoor kunnen er conflicten ontstaan. Dat is een thema van het ouderschap, waarbij die ouders aan het zoeken zijn naar hoe ze die grenzen moeten stellen voor dat kind. Dat was zeer centraal, en ze vroegen er hulp bij. Dat is naar boven gekomen in dat gesprek, dat is iets wat voor hen belangrijk

is. Ik heb die vrouw ook uitgenodigd voor een gesprek, en het is de bedoeling dat we dat samen gaan doen met hun als koppel. Dat kwam in een intake naar boven, en dat was bijna een primaire hulpvraag. En dan ga je daar in mee.. Of ik dat dan helemaal binnen de therapie ga opnemen, of dat ik hen eventueel naar een opvoedingswinkel ga sturen die daar nog meer gespecialiseerd zijn.. Welk thema je ook neemt, het zit altijd ingebeld in een heel leven van een persoon.

Dus je hebt voorgesteld dat zijn vrouw meekomt in een volgend gesprek?

Neen, ik heb die vrouw alleen uitgenodigd zonder hem. En dan zien we van daaruit wel, hoe we over dat thema verder gaan samenzitten..

Nu ga ik twee vragen stellen die bij het volgende deel, 'tijdens de begeleidingen', opnieuw bevroegd zullen worden...

6) Hoe voelt u zich bij het vragen naar dat vaderschap in intakegesprekken?

Stilte...

Of vind u dat een moeilijk onderwerp om over te beginnen tijdens intakegesprekken? Mijd u dat liever? Vind u dat beangstigend?

Ik merk dat ik naar de bezorgdheid van de kinderen, naar die verontwaardiging soms vastzit.

7) Denkt u dat de cliënt er belang bij heeft, dat u het vaderschap reeds bevroegd in intakegesprekken? Zo ja, waarom?

Dat is zo individueel. Er zijn zoveel rollen dat die cliënten innemen.

...

Ik vind dit soort dingen niet zo goed om te bevroegen in een eerste gesprek. Ik hou niet zo van die geprotocolleerde dingen. Soms zijn die dingen ook irrelevant. Het mag niet uit het oog verloren worden, en het moet in de loop van de begeleiding zeker ter sprake komen. Voor cliënten voelt het ook zeer bevrijdend om over hun schuldgevoel te spreken en dergelijke meer.

U vind dus dat in zo een eerste gesprek vooral 'de basis' aan bod moet komen, en dat het vaderschap niet pers e belicht hoeft te worden?

De focus van die eerste gesprekken is dat je een hulpverleningsrelatie opbouwt. Een vertrouwensband... En de andere dingen komen later aan bod. Dat wilt daarom niet zeggen dat die uit het ook verloren moeten worden. Goede begeleidingen zijn namelijk integrale begeleidingen, waarin ouderschap ook in zit.

Tijdens de begeleidingen

8) Op welk(e) moment(en) vraagt u tijdens begeleidingen in het algemeen hoe het met de kinderen gaat?

Uiteindelijk hangt dat een beetje af van vorige sessies. In het begin van een gesprek ben ik nooit iemand die vraagt: "En hoe is het?" Wel vraag ik: "Wat hebt ge gedaan?". En dat gaat er eigenlijk over van wat ze van de vorige sessies hebben meegenomen naar huis, en wat ze ermee hebben gedaan. Omdat therapie uiteindelijk thuis gebeurt. Als het thema in het vorige gesprek rond ouderschap ging, dan zal ik dat in functie daarvan bevroegen. Maar het gaat dus eigenlijk over wat er in de sessie ervoor besproken is.

.. Dit is eigenlijk een goede vraag hoor...

En dan denk ik dat als zo een thema afgerond is, dat ik dan terug naar de breedte ga en dat ik terug kijk waar de andere prioriteiten liggen, voor de cliënt zelf. Maar dingen als, 'hoe is het met uw moeder en uw vader, hoe is het met de kinderen?', komen zeker aan bod. Ik denk dat het wat in het midden van dat gesprek aan bod komt. Dat is zo een grijze zone, het midden van dat gesprek.

9) Wanneer voelt u zich tijdens de begeleiding genoodzaakt om te vragen of er hulpverlening is voor de kinderen?

Dat is voor mij niet zo moeilijk. Ik denk dat ik op een of andere manier toch altijd vinger aan de poot houd, naar hoe het met die kinderen is. En als er dingen gebeuren waarvan ik vind dat die niet kunnen, dan maak ik dat ook bespreekbaar. Ik zeg dan: 'eigenlijk vind ik dit niet kunnen'. Als ik met echt zorgen maak dus. Wanneer ik bijvoorbeeld het gevoel heb dat die kinderen verwaarloosd worden, of wanneer ik merk dat het kind gedragsproblemen aan het ontwikkelen is, of wanneer het kind niet naar school gaat. Dat kan zoveel zijn.... Als ik het gevoel krijg dat het niet goed zit met de hechting kan bijvoorbeeld ook. Het is natuurlijk veel gemakkelijker in begeleidingen als mensen zelf het thema van de kinderen aanhalen, en hoe moeilijk ze het daarmee hebben. En dan zal ik er ook externe hulp proberen bij te steken, als ik denk dat mensen daar moeten zijn voor dat soort problemen. Dan denk ik aan opvoedingswinkels en dergelijke meer.

10) Op welke wijze zal u vragen hoe de kinderen het op school doen?

Dat is een moeilijke vraag, omdat de meeste hun kinderen niet bij zich hebben hé. Wat dat betreft is het gemakkelijker als je zelf kinderen hebt van die leeftijd, want dan ken je de momenten bijvoorbeeld ook wanneer ze hun rapporten krijgen en dergelijke meer. Dan pik dat je dat als hulpverlener wel meer mee op. Ik doe dat veel meer in vergelijking met vroeger toen ik zelf geen kinderen had, wat niet klopt natuurlijk hé. Ik bedoel, ik had dat vroeger ook moeten doen. Maar voor mij heeft dat een beetje mijn ogen geopend.

11) Hoe bevraagt u op welke manier de praktische zaken thuis verlopen? (warm eten, huiswerkbegeleiding, slaapgedrag van de kinderen, sociale contacten)

Ik kan me die vraag het laatste half jaar niet voorstellen, omdat de cliënten de kinderen niet bij zich hebben. Ik ben me er ook bewust van omdat ik met kansarmen werk met een totaal andere opvoedingsstijl van deze mensen, in vergelijking met mensen van een hogere arbeidersklasse dan wel middenklasse. Dat is een wereld van verschil. Onze doelgroep, als ze hun kinderen al bij zich hebben, zijn niet in staat om kinderen naar jeugdverenigingen te sturen en dergelijke meer. Dat is de luxe geworden van de middenklassen, want die dingen kosten veel geld. Waar ik mij voornamelijk zorgen over maak bij deze doelgroep en hun kinderen, is het feit dat zij zo arm zijn. En dat de armoede en financiële problemen een dermate grotere stressor is in het leven van de mensen, en dat we weten dat stress in een gezin al een enorme invloed heeft op hechting, dan zit daar mijn grootse zorg. En dan zit je met gezinnen die omwille van een weinig rooskleurige financiële situatie, ook nog zitten met sociale exclusie. Die kunnen niet naar de chiro gaan, die kunnen niet mee op skivakantie of naar de zee... Dat is natuurlijk meer **overschouwend**, dan in de therapie zelf.

Vaders nemen veel te weinig hun ouderrol op binnen onze doelgroep. Als je naar de doelgroep zelf kijkt, dan zie je veel gezinssystemen waar zij vandaan komen. Met overbezorgde symbiotische moedersituaties en afwezige vaders. En die vaders hebben eigenlijk ook geen voorbeeld gehad van een fatsoenlijke vader door hun afwezigheid. Dus je zit daar weer met een volgende generatie die naar de haaien gaat.

Denk je niet dat, ook al zien de vaders hun kinderen niet meer, dat ze toch nog willen weten hoe het met hun kinderen gaat? Hoe het op school gaat met hun kinderen, of ze al dat niet warm eten krijgen..

De zware harddrugsverslaafde waar ik mee werk, zie je daar niets mee doen. Wat je wel heel vaak ziet is dat ze in hun frustraties rond de opvoedingssituatie beginnen te ventileren, over het feit dat de moeder waar het kind dan bij is het niet goed doet. En dan is dat vooral om te zeggen, en ik mag dit niet en dat, maar kijk wat zij doet. Ze schuiven het af. Als je als hulpverlener dingen aanbiedt, waardoor ze bijvoorbeeld ook kunnen uitgenodigd worden voor ouderavonden en dergelijke meer.. Dan zie je dat ze dat eigenlijk niet aannemen, en dat ze daar eigenlijk niets mee doen. Maar dan zit je ook met een vorige generatie van ouders die dat niet deden. Zij hebben het

dikwijls gewoon niet geleerd. En dan krijg je dat eigenlijk ook niet terug aangeleerd. Met de mensen waar ik mee werk dan hé, dat zijn de zwaarste bewijze van spreken. Het is niet voor niets dat die kinderen daar weggehaald zijn hoor. Maar dat legt natuurlijk weer een enorme belasting op die volgende generatie, die daar bijvoorbeeld ook geen vaders gezien hebben waar ze zich mee kunnen identificeren. Of toch niet de eigen vader.. In het beste geval is er iemand in een pleeggezin, die daar het substituut van kan zijn, iemand waar ze zich aan kunnen hechten, iemand die hen kan begrenzen en dergelijke meer.

12) Wanneer ziet u de kans om te bevragen in welke mate de 'gezonde' ouder/opvoeder betrokken is op de kinderen?

Dat gebeurt eigenlijk relatief veel vaker. Vragen als: "Hoe gaat het met de kinderen in het pleeggezin. Zijn die daar graag? Hoe is het contact met die mensen, ga je regelmatig?"

Het is bijvoorbeeld belangrijk dat als je als vader naar het pleeggezin gaat, dat je dan ook op tijd bent. Als de pleegouders bijvoorbeeld zeggen dat de papa gaat komen, dat hij dan nuchter komt en dergelijke meer.

Dat zijn dingen die ik heel vaak zeg in de gesprekken. Ik zeg dan: 'Man, ge kunt het niet maken om er niet te zijn'. Ik maak hen duidelijk dat kinderen voorspelbaarheid nodig hebben. Ik zeg ook wel eens: "de kinderen zijn op u aan het wachten, en jij komt dan niet. Hoe zou dat zijn voor de kinderen?" "Denk daar eens over na".. Dat zijn dan ook de specifieke situaties waarmee ik werk. Die kinderen moeten bijvoorbeeld geen huiswerkbegeleiding van hun vader, want dat doen die pleegouders hoop ik hé.

Hoop je?

Ja dat hoop ik. Maar goed, daar zitten dan ook diensten op die daar specifiek mee bezig zijn. Dat mag ik toch hopen dat die daarop gescreend worden. Maar ik denk dat dat relatief wel goed zit.

13) Waarom is het volgens u belangrijk om te bevragen hoe de hechting verloopt naar de kinderen toe?

Ik vraag niet naar die hechting, want dat is een woord dat onze cliënten niet kennen (lacht). Maar dat sluit een beetje aan op het vorige.. Ik zeg: "zorg dat je voorspelbaar bent, zorg dat je je aan uw afspraken houdt, zijt op tijd." Wat het 'op tijd zijn' betreft, daar geef ik een zwart-wit advies is. Ik zeg: "ge kunt het niet maken om een kwartier te laat te zijn bij uw kinderen", en dergelijke meer. Ik probeer daar heel simpele en transparante dingen over te zeggen. Ik ben iemand die daar bij de cliënten ook positie in neem en heb. Als ik bijvoorbeeld zeg, 'dit kunt ge niet maken', dan weten ze dat ook wel van mij dat ik zo een dingen zeg, en dat pikken ze ook wel. En je moet daar dan ook een beetje transparante uitleg bij geven als je zo iets zegt, je moet ook uitleggen waarom je zo een dingen zegt. Dat is heel vaak..

.. Ik zie vooral verstoorde hechting tussen de vaders en hun kinderen..

14) Kan u uitleggen in welke mate u die hechting bevraagd? "

"Zorg dat ge nuchter zijt als ge bij uwe kleine zijt", "zorg dat die niet ziet dat ge begaaid zijt". Eigenlijk vind ik ook dat zelfs relatief jonge kinderen recht hebben op een uitleg van hun biologische ouders, waarom dat ze in die situatie zitten. En eigenlijk zie je dat ons cliënteel daar kei hard van wegloupt. Als je hoort wat voor een verzinsels ze bij elkaar rapen, "wanneer papa in de gevangenis gezeten heeft", "wanneer papa in de psychiatrie gezeten heeft", en dergelijke meer. Of ze zeggen: "papa is op vakantie"...

Terwijl kinderen dat eigenlijk op een later moment dat toch allemaal beginnen te plaatsen. Ik denk dat kinderen daar veel meer gebaat bij zouden zijn met een eerlijke uitleg. Bijvoorbeeld: "papa is ziek of papa heeft een probleem", "papa drinkt te veel pintjes", "papa is verslaafd aan een stofje". Er bestaan ook goede boekjes van. Maar ze lopen daar van weg, en ze leven in een illusie dat ze hun verslaving toch wel onder controle gaan krijgen, en dat het dan weer allemaal terug 'koek en bak' zal zijn. En dat is dikwijls zo niet.. Ze zijn daar gewoon heel bang van, beïnvloedbaar..

Dus als ik het goed begrijp, dan geef je aan het begrip 'hechting' voor die doelgroep een heel andere betekenis, omdat het voor hen niet aan de orde is? En als je zegt dat het vaag blijft, hoe zou je dat dan beschrijven?

Psychologisch gezien, theoretisch gezien klopt dat natuurlijk niet helemaal hé. Maar aangezien onze doelgroep op zich weinig mogelijkheden heeft om voldoende over zichzelf te reflecteren, zoek ik altijd naar manieren om dat in gedragstermen te vertalen. Maar een veilige hechting is verdomme moeilijk uit te leggen. Vraag dat aan mijn moeder, en die weet dat niet eens. Dat is iets wat je als psychologe of als maatschappelijk assistente meekrijgt.

Voor zover wij kinderen zien, zijn daar wel de dingen waar ik op let. Je ziet het als een kind bang gehecht is of ambivalent gehecht is.. Je ziet dat wel... In de filmpjes van 'Bowlby' kan je dat zien. Die hechtingsstrategieën kan je daar fantastisch in zien. Dat is zo leerrijk. Je ziet de filmpjes voor u bij een aantal cliënten. Maar om dat te zeggen dat er geen veilige hechting is, dat doe je niet bij die doelgroep. Je gaat toch werken richting ondersteunende systemen bij zo een zwakke doelgroep. Je neemt je verantwoordelijkheid wanneer je vindt dat het niet kan, en dan meld je het ook. Je kan het comité inschakelen of andere partners inschakelen. Ik denk dat je die verplichting als hulpverlener hebt als je ziet dat het uit de hand loopt. Maar spreken van een veilige hechting.. Neen...

we hebben zo weinig kinderen hier, en er zijn een hoop andere diensten die meer voor de kinderen instaan. En dan mag ik hopen dat zij dat thema centraler stelen. Zoals zij er ook van mogen uitgaan dat wij heel hard rond die verslaving aan het werken zijn. Wel is het zo dat verslaving een veilige hechting in de weg staat. Iemand die zat of begaaid of wat dan ook is, die is op dat moment zelfs emotioneel niet aanspreekbaar voor signalen van een klein of een groter kind. Die vatten dat niet. En op oudere leeftijd zie je zelfs van die geparentificeerde kinderen, kinderen die voor hun mama of hun papa beginnen te zorgen.

15) Hoe gaat u ermee om wanneer de vaders niet ingaan op de vraag naar hun kinderen?

Doen ze niet...

Dus ze gaan er wel altijd op in?

Je ziet met momenten dat het met heel veel emoties gepaard gaat, maar ze doen dat niet. Ik kan me niet herinneren dat we er niet over praten. Je ziet hen wel eens stilvallen of dergelijke mee. En dan zal ik we eens zeggen: "oei, ik merk dat het thema u raakt?", ofzo..

Gedragsreflecties dan?

Ja, of zelfs interpretaties..

16) Hoe bevraagt u het vaderschap wanneer de vader u vertelt dat hij zijn kinderen niet meer mag zien?

Ik vraag: "waarom, wat is er gebeurd? ", "heeft dat met u verslaving te maken of heeft dat met andere dingen te maken?". Je krijgt in eerste instantie heel veel externaliserende antwoorden. Je moet iemand al langger kennen vooraleer ze gaan reflecteren over zichzelf. Ik denk dat ik eerder geneigd ben om te vragen: "en waar zitten ze nu? "zitten ze goed daar?". Ik denk dat ik eerder die omweg gebruik. Je merkt dat ze veel afschuiven, tegen de maatschappij en tegen hun ex- vrouw.. Ik bedoel... Het blijft een heel gevoelig thema om als vader gefaald te zijn hé. Een mens probeert natuurlijk zijn zelfvertrouwen een beetje overeind te houden door te externaliseren. Externaliseren is ook een manier om door te kunnen in het leven hé. Want als je dat allemaal begint te internaliseren dan wordt je zo depressief als iets hé. En dat is natuurlijk ook een beetje het misverstand in het hele verhaal. Want mensen doen dat om 'psychisch' nog wat ademruimte te hebben, maar van de andere kant klinkt dat voor heel veel anderen alsof die mensen hun verantwoordelijk niet op zich nemen. Moeilijke situatie... En daar heb je al een langlopende begeleiding voor nodig om dat soort dingen door te komen hoor.

17) Hoe voelt u zich bij het vragen naar dat vaderschap in begeleidingen?

Ik heb met heel weinig vragen moeite. Zelfs homo- hetero vragen stel ik gewoon. Het maakt mij niet uit.. Wel word ik af en toe geconfronteerd van, 'dit kan niet en mag niet en hoort niet'. Maar ik heb geleerd in mijn loopbaan dat mensen dat ook niet erg vinden dat je wat voor taboe- vraag stelt. Het is vaak heel bevrijdend dat iemand dat gewoon eens rechtstreeks vraagt. Ik heb er bijvoorbeeld geen moeite mee om te vragen of iemand zijn kind als eens heeft geslagen. Maar wat er dan komt, en als ik merk dat die persoon aan het liegen is, dat doet veel meer in mijn buik. Vragen vinden altijd plaats in een context van een gesprek.

18) Denkt u dat de cliënt er belang bij heeft om het vaderschap te bevragen in begeleidingen? Zo ja, waarom?

Ja. Ten eerste omdat het verleden van verslaafden gereduceerd wordt door drugsvrienden, druggebruik en dergelijke meer. En daardoor worden andere thema's, vragen over andere levensfacetten, dan ook weer opengetrokken. En ten tweede omdat die bloedband toch wel om erkenning vraagt. Het verdriet dat ze daarrond ervaren, vraagt ook voor erkenning.

19) Welke positieve en/of negatieve ervaringen zijn u bijgebleven in de bevraging naar het vaderschap?

Stilte..

Heeft u daar al ervaringen mee gehad? Of is er daar iets over bijgebleven?

Juist een telefoon. Ikzelf heb samen met de dokter de collocatie aangevraagd van een vrouw tijdens haar zwangerschap, omwille van haar cocaïne- en speedgebruik. En die jongen kwam altijd bij mij om te zeggen dat hij zijn vrouw niet gestopt kreeg. Hij heeft gevraagd: "Misschien kunnen jullie ons colloqueren?". Toen zei ik dat de vrouw wel gecolloqueerd kon worden maar hij zelf niet. Toen heb ik aan de dokter gevraagd of dat geen denkpiste was, en of het niet aan de orde is. En die dokter zei toen van wel. De jongen is me daar altijd dankbaar over geweest, maar tegelijkertijd is hij ook ineen gezakt als een pudding omdat zijn vrouw weg was. Dat was een zeer schrijnend beeld vond ik. Hij wou zijn vrouw graag zien, maar ze was opgepakt. En hij wou betrokken zijn bij die zwangerschap..

20) Hoe uiten zich die ervaringen in het meer en/of minder bevragen naar dat vaderschap? (belemmert vragen voor verdere begeleiding)

Ik kan me dat bij dit thema niet meteen naar boven halen. Ik ben ook maar een mens.. En iedereen is natuurlijk product van zijn geschiedenis. Dus als je rotervaringen hebt gehad, die spelen natuurlijk mee in het werken met andere cliënten. We zijn ons daarvan niet altijd bewust. Dat zit wel in ons systeem. Maar ik kan me dat in dit thema niet direct voor de geest halen..

Als er inwonende kinderen zijn

21) Welk zicht heeft u in het algemeen op de leeftijdsontwikkeling van de inwonende kinderen?

Ik heb ontwikkelingspsychologie gehad. Ik vind het nu omdat ik zelf vader ben gemakkelijker, omdat ik een referentiekader van mijn eigen kinderen heb. Ik weet bijvoorbeeld dat kinderen tussen de 8 maanden en anderhalf jaar beginnen te lopen. En het valt mij op dat die ontwikkeling bij mijn cliënten over het algemeen trager is. Dat maakt wel dat je een beter zicht krijgt, ook al heb ik ontwikkelingspsychologie gehad.

22) Welk belang heeft u erbij om te vragen hoe het met de leefsituatie van de kinderen gaat?

Ik probeer daar dan wel eens op huisbezoek te gaan.

23) Als u merkt dat er zich een crisissituatie voordoet, op welke manier bevraagt u het vaderschap?

Ik herinner me ineens een situatie.. Mensen zijn ooit bij ons komen aanlopen, ze waren plotseling dakloos geworden. We hebben er toen voor gezorgd voor dat kindje ergens veilig naartoe te brengen, zodat het kindje niet mee de straat op moest. Maar ja, dat is dan wel de vraag van de cliënt zelf: "Help, we kunnen dit niet doen. Want op die manier gaan ze onze kleine afpakken, en we willen er zelf voor zorgen dat het kindje ergens veilig is."

24) Op welke manier bespreekt u noodzakelijke opvang en/of doorverwijzing?

Als ik iets niet verantwoord vind, dan bespreek ik dat.

Het is vooral motiverend werken. Als wij bijvoorbeeld melding maken bij het comité, dan ga ik er ook van uit dat het comité daar zelf de nodige diensten op zet om dat te organiseren. Of zelf naar de opvoedingswinkel te gaan, of wat dan ook...

25) Waarom is het volgens belangrijk om de wensen van de vaders te blijven respecteren?

Wensen? Ik vind dat zij vaak zeer irrealistische wensen hebben. Gezien het feit dat het vooral geplaatste kinderen zijn.. Aan de andere kant vind ik het belangrijk dat vaders daar ook een perspectief in blijven houden. Als ze hun leven bijvoorbeeld op een bepaalde manier zien in te richten, krijgen ze dan meer kans? Het probleem is dan dat de drughulpverlener daar veel eerder een positieve evolutie in ziet, dan een comité. En dat vaders dikwijls het gevoel hebben dat ze aan het lijntje geworden houden daarin. Maar dat is verschrikkelijk complex, zulke dingen..

Maar de wensen.. ik vind dat je als hulpverleningsnetwerk, als comités en alles tezamen, naar contact met kinderen en ouders moet blijven gaan. Tenzij het natuurlijk gaat om een echt gevaarlijke situatie. Maar daar kan dan ook een veiligere setting voor voorzien worden, dan denk ik aan een bezoekruimte bijvoorbeeld. Maar dat verhaal is niet zo aan ons, dat is meer voor andere diensten..

Bent u al eens mee geweest naar de bezoekruimte met een cliënt?

Ik heb dat ooit gedaan ja. Nu denk ik aan een voorbeeld.. Dat kan dus gebeuren..

Indien de contacten met de cliënt afgebroken worden

26) Hoe is u al eerder omgegaan met de eventuele inwonende kinderen voor de afsluiting?

Je moet altijd de context zien, de gasten waar ik mee werk .. Ik denk dat we dat wel eens gemeld hebben, dat de begeleiding gestopt is. Op een gegeven moment krijg je bijvoorbeeld ook diensten die doorverwijzen naar de CAD, en als ze dan niet meer komen dan melden we dat ze niet meer komen. Meer kunnen we ook niet doen..

27) In hoeverre heeft u die opvolging nog verdergezet wanneer er inwonende kinderen zijn? Brief?

Dat moet zich aandienen. Als we ons echt zorgen maken, dan bellen we wel in eerste instantie.

28) Op welke manier neemt u , bij het hervallen van de cliënt, het vaderschap opnieuw op?

Dat gebeurt zeer vaak bij deze doelgroep. Ik herinner mij een aantal situaties waarbij we ons de vraag stelden: 'wat gaat er gebeuren bij herval?' 'Waar gaat de kleine naartoe?' Dat er een soort noodplan voor dat kind wordt gemaakt. Je krijgt dan natuurlijk het fenomeen dat ze hun herval eerst proberen weg te stoppen, wat het heel moeilijk maakt.

..

U vertelde daarstraks dat de meeste cliënten waar u mee werkt, de kinderen niet bij zich hebben? Waar verblijven de kinderen dan over het algemeen?

Pleeggezinnen vooral.

En welke mogelijkheden krijgen de vaders dan om hun kinderen te zien?

In de pleeggezinnen zelf. De pleegouders zijn daar. Ongeveer anderhalf uur.

Laten de meeste pleeggezinnen het wel toe dat de vaders hun kinderen mogen zien?

Je ziet dat als de verslaving beter gaat, dat mensen de taken beter op zich kunnen nemen. En als ze terug aan het gebruiken zijn, dan zie je dat het helemaal fout loopt en dat het heel erg onvoor-

spelbaar wordt voor dat kindje en voor de pleeggezinnen. En je ziet dat de pleeggezinnen daar ook wel eens op afknappen.

En u zei eerder in het interview ook: 'in hoeverre ik als hulpverlener de kinderen zie?'. Waar ziet u de kinderen dan?

Op huisbezoeken en in de methadonverstrekkingen. Ook al is het geen ideale situatie bij de verstrekkingen.

En praat u dan ook met de kinderen?

Ja, maar dat is niet therapeutisch. Het is vooral zien dat ze zich kunnen bezighouden, met kleuren ofzo..

Afronding interview

29) Welke bedenkingen heeft u zelf nog bij de hulpverlening in kader van het vaderschap?

Mijn vraag is van, hoe we die intergenerationele miserie kunnen doorbreken. Of wat daar aan bijkomende ondersteuning nodig is, voor mensen die in armoede zitten. En ik trek het zo ook beter dan de verslaving alleen.

..De hulpverlening blijft enorm versnipperd, en ik denk dat we iets aan die versnippering moeten doen. En dat we ook veel meer af moeten van al die protocollen. Ik bedoel, op zich hebben wij als MSOC dienst geen mogelijkheid tot huisbezoeken. Daar zouden we zeer flexibel mee moeten kunnen omgaan. Diensten als onder andere comité, OCMW, opvoedingswinkels zijn met hun eigen traject bezig. Je zou voor minder zot worden. Daar schort iets aan.. Je krijgt toch situaties waarbij iedereen richting zijn traject staat te trekken mat iedereen zijn eerbare goede bedoelingen, maar dat er zo hard getrokken wordt dat de cliënt alleen maar nog verder verstikt wordt. Daar hebben wij als hulpverlening nog niet zo een goed antwoord op. Ik denk dat er in de maatschappij heel hard moet opgepast worden met de toenemende armoede. Ik denk dat het de zwaarste onderschatting is van hoe armoede verwoestend is voor levens. Of het nu door uw eigen schuld is of door tegenslag, het heeft een enorme impact op mensen en hoe ze in de wereld staan. En dat is een kansarmoede klasse die gewoon niet meer gelooft in de maatschappij en dus ook niet meer in die hulpverleners. De maatschappelijk vraag hierbij is, hoe de sociale cohesie in de maatschappij kan hersteld worden.

30) Wat vond u van de vragenlijst?

Op zich is het een leuke vragenlijst. Alleen vind ik dat het teveel over die inwonende kinderen gaat. En bij ons als MSOC team zijn de meeste kinderen van vaders geplaatst.

Uiteindelijk is de bedoeling van deze vragenlijst dat jullie, ook al zijn de kinderen geplaatst of ook al hebben ze minder contact, toch naar die beleving van de vaders kunnen vragen. Uiteindelijk blijven het vaders en het blijven hun kinderen die belangrijk zijn. En misschien zien we het ook niet goed hoe ze zich daar bij voelen omdat het een gevoelig onderwerp of thema is? Maar toch kan het belangrijk zijn voor hen om er naar te vragen?

Ja absoluut, daar ben ik het honderd procent mee eens. Ik vind niet dat omdat het pijn kan doen, dat ik er niet naar moet vragen. Ik ben het daar dus mee eens.

Het viel me wel op dat het veel over die inwonende kinderen gaat, en dat is voor onze doelgroep veel minder van toepassing. Als de kinderen namelijk geplaatst zijn, dan gaan we er een beetje van uit dat ze daar veilig zijn. Misschien is dat ook persoonlijk voor mijn als hulpverlener zo, en denken andere hulpverleners daar andere over.

31) Welke dingen mochten volgens u nog aan bod komen, of beter belicht worden, in dit interview?

Ik vond het wel sterk dat er gevraagd werd hoe ik me daarbij voel. En dat is voor mij wel interessant. Het feit dat je kinderen in noodsituaties ziet, dat raakt zo aan uw wezen. En zeker omdat ik zelf vader ben. En hoe ik daar dan in begeleidingen mee omga. "En wat kan je daarmee, en wanneer word je bezorgd?" Dat gaat over overdracht . Je kan daar namelijk ook te fel mee bezig zijn..

Als je er heel zwart- wit van uit zou gaan, dat drugs en ouderschap niet samengaan, dan kan je niet werken met deze mensen. Ze gebruiken nog wanneer ze ouders zijn.. En die gevoelens, die agressie, en die verontwaardiging.. “Hoe ga ik daar mee om in mijn begeleidingen?” Dat vind ik wel een interessante vraag. Dat zegt eigenlijk iets over de eindbezorgdheid. En eigenlijk neem je dan een zeer moralistisch standpunt in, door te zeggen dat het niet kan. En ik vind dat we dat ook wel moeten doen, door te zeggen ‘dit kan niet, hier ga je te ver in, dit is onverantwoord’. En daar spreken we intern misschien niet genoeg over, over hoe die vraagstelling en werking met cliënten worden ingevuld. Dat blijft nog een beetje ‘vindingrijk’.

Hulpverlener 2:

Tijdens de intakefase

1) Op welke wijze komt het vaderschap in een intakegesprek aan bod?

Er wordt steeds een genogram gemaakt, om de verhoudingen tussen familieleden in kaart te brengen. En sowieso of de ouders er nog zijn en of ze nog leven, of er nog broers en zussen zijn, of de cliënt een partner heeft, of er kinderen zijn,... In dat opzicht komt dat altijd aan bod.

2) Op welke manier bevaart u dan of er inwonende kinderen zijn?

Binnen de eerste 5 gesprekken neem ik een ASI vragenlijst af, waarin ik toets naar de 7 verschillende levensgebieden. Familie en relatie zijn er dan eentje van. Ik toets altijd hoeveel last dat ze hebben in dat levensgebied, en hoeveel hulp ze daarbij willen. En één van de vragen onder het luik inkomen is: “hebt u mensen ten laste”. En als dat zo is dan kan dat een niet- werkende partner zijn of kinderen. Ook als de kinderen niet meer inwonen en ze betalen alimentatiegeld, dan hebben ze die ten laste.

3) Welk belang heeft u erbij om ook de leeftijd van de kinderen te bevragen?

In de realiteit hebben de meeste van mijn cliënten hun kinderen niet bij hen. Ik toets wel naar de leeftijd om een beetje een beeld te krijgen, waar dat een zwangerschap binnen ene proces heeft plaatsgevonden. Ik vind leeftijd sowieso belangrijk om te weten..

4) Waar ziet u de mogelijkheid om daarbij ook systematisch te vragen hoe het met de kinderen van de vaders gaat?

Ik toets daar nog niet naartoe. Een intakegesprek is eigenlijk checken wat het maakt dat die persoon voor mij zit. En dat gaat meestal heel specifiek over het psychisch lijden van de cliënt of zijn problemen op het moment, waarbij kinderen eigenlijk niet meteen aan bod komen. Het kan wel dat een cliënt er helemaal onderdoor zit van de schuldgevoelens van: ‘ik ben hervallen’, en ‘ik heb een kind. Maar ik heb het nog niet veel meegemaakt. Het gaat meestal over hen persoonlijk, over hun gedrag en over hun psychisch lijden. Zonder eigenlijk te kijken in hoeverre dat ze anderen affecteren.

5) Wanneer merkt u dat de relatie van de kinderen met de vader alreeds kan bevaart worden?

...

En als ze er zelf over beginnen, gaat u er dan wel op in tijdens een intakegesprek?

Neen, daar ga ik nog niet op in tijdens een intakegesprek. Dat is teveel.. Ik zeg er ook altijd bij dat ik er nog niet in de diepte op in wat ze me vertellen. Het is een beetje inventariseren van waar dat de problemen zich bevinden, zodat we later kunnen kiezen waar we eerst gaan beginnen..

Nu ga ik twee vragen stellen die bij het volgende deel, ‘tijdens de begeleidingen’, opnieuw be-
vraagd zullen worden...

6) Hoe voelt u zich bij het vragen naar dat vaderschap in intakegesprekken?

Mijn gevoel over het algemeen tijdens eerste contacten is vrij neutraal, weinig emotioneel. Dat komt omdat ik die persoon nog maar net ken, en meestal groeit mijn emotionaliteit naargelang ik de cliënt meer zie.

7) Denkt u dat de cliënt er belang bij heeft dat u het vaderschap reeds bevraagd in intakegesprekken? Zo ja, waarom?

Ik vind sowieso dat een cliënt tijdens een intakegesprek heel veel verteld. Dus is het belangrijk om te toetsen naar alle levensgebieden. Het is uit ervaring dat ik merk dat mensen in de eerste contacten nog vrij eerlijk zien. En naargelang de gesprekken vorderen heb ik de indruk dat ze mij als een bedreiging zien, en dat die eerlijkheid vermindert.

Denk je dat het voor een cliënt toch belangrijk is dat je die interesse toont en dat je dat vaderschap bevraagd?

Ik denk wel dat dat belangrijk is. Dat heeft te maken met hoe geïnteresseerd dat ik ben in hun situatie. En ouderschap hoort erbij.. Dus als ik die vraag stel dan toon ik interesse, en dat is betrokkenheid.

Tijdens de begeleidingen

Heeft u zelf kinderen?

Ja. Ik zelf heb 1 zoon van 20jaar. We zijn een nieuw samengesteld gezin, en mijn vrouw heeft 3 zonen van 22,24 en 26.

8) Op welk(e) moment(en) vraagt u tijdens begeleidingen in het algemeen hoe het met de kinderen gaat?

Ik heb de neiging om er pas op in te gaan als ze er zelf mee naar voren komen. Ik bevraag het dus bijna niet.

9) Wanneer voelt u zich tijdens de begeleiding genoodzaakt om te vragen of er hulpverlening is voor de kinderen?

Als ik aan het gedrag merk dat het gedrag van de cliënt die voor mij zit een gevaar is voor de kinderen.. Als mensen onder invloed zijn, of ik verlies mijn vertrouwen in de ouderschap skills dan check ik het na.

Meestal hoor ik dat de kinderen bij de moeder zijn of dat ze geplaatst zijn. Ik heb bijna geen ouders waarbij de kinderen onder één dak mee samen wonen.

10) Op welke wijze zal u vragen hoe de kinderen het op school doen?

Ik merk dat ik meestal niet tot die vragen kom. Weeral vanuit het feit dat ik zelden mensen die kinderen in huis hebben. Maar ik heb er wel, en ik check daar effectief bijna niet naar.

11) Hoe bevraagt u op welke manier de praktische zaken thuis verlopen? (warm eten, huiswerkbegeleiding, slaapgedrag van de kinderen, sociale contacten)

Weeral heel erg confronterend... Ik merk dat ik eigenlijk weinig interesse laat blijken in hoe het met hun kinderen gaat.

12) Wanneer ziet u de kans om te bevragen in welke mate de 'gezonde' ouder/opvoeder betrokken is op de kinderen?

Ik check daar wel naar, maar ik merk dat ik meer check naar hoe hun band met de pleegouders is. Pleegouder-kind check ik bijna niet. Maar ik ga er ook wel van uit dat als je je opgeeft als pleegouder, dat je dat dan ook wel aankunt.

Vind je het toch belangrijk om dat toch de bevragen, of lijkt het je niet aan de orde om dat te bevragen?

Het lijkt me te ver. Mijn core business is eigenlijk het verslavingsgedrag van de ouders. En ik ben eigenlijk niet zo fel bezig met de slachtoffers die mijn cliënt maakt.

13) Waarom is het volgens u belangrijk om te bevragen hoe de hechting verloopt naar de kinderen toe?

Dat woord gebruik ik al niet, dat gebruik ik echt niet voor mijn cliënten.

Gebruik je dan andere termen voor dat woord?

Ja. In die vragenlijst van ASI zijn er vragen zoals; "zijn er periodes geweest van ernstige problemen met iemand(buren, collega's, kinderen..)" en "Kunt u zeggen dat u een persoonlijke langdurige relatie heeft met die personen?" Als mensen dan zeggen dat ze die persoonlijke en langdurige band niet hebben met hun kinderen, dan weet ik al goed. Er zitten eigenlijk vragen in die al veel vertellen.

Heeft u dan niet het gevoel dat die screening eigenlijk een beetje belemmert om dat vaderschap meer open te trekken?

Ja dat klopt, ik laat me misschien toch wel een beetje leiden door die screening.

14) Kan u uitleggen in welke mate u die hechting bevroegd?

Gaat u soms op huisbezoeken?

Ja, maar dat is minimaal omdat wij daar niet voor vergoed zijn. Maar wij geloven allemaal ifv het welzijn van de cliënt om een beter beeld te hebben, hen te zien in hun thuissituatie. Dus we doen het soms toch, maar beperkt. Meestal gaan we daar waar we het gevoel hebben dat het niet gezond is.

En is u al op huisbezoek geweest bij ouders met kinderen, waarbij u te hechting een beetje kon zien?

Ja. Ik denk aan een mama met een GHB verslaving waarbij een kind inwoont. En ik zie dat het kind bij de mama kruipt als de begeleider binnenkomt, of als het kind wegkruipt of kusjes begint te geven aan de mama. Op die momenten voel ik al heel veel eigenlijk.

15) Hoe gaat u ermee om wanneer de vaders niet ingaan op de vraag naar hun kinderen?

Doordat 90% van de kinderen toch niet bij hun zitten, dan laat ik dat zijn. Bij mij bepaalt de cliënt heel vaak de timing van de onderwerpen. Ik ga geen thema's of topics opdringen. En als een vader het blijkt niet te willen hebben over zijn kinderen die geplaagd zijn, dan ga ik daar niet over beginnen.

16) Hoe bevroegd u het vaderschap wanneer de vader u vertelt dat hij zijn kinderen niet meer mag zien?

Dat vind ik wel belangrijk. Ik vraag wat dat is voor mijn cliënt, wat het betekent voor hem, hoe hij dat ziet. Ik vraag welk perspectief hij daar in heeft. Ik heb bijvoorbeeld regelmatig cliënten die zeggen: "Mijn 4 kinderen zijn geplaagd, maar voor die laatste wil ik gaan." Dat ze voor de laatste toch nog willen vechten. Dat hoor ik vaak..

Bevroegd u dan ook wat hun doelen daarin zijn, en op welke manier ze het recht krijgen om hun kinderen terug te zien?

Jaja. Dan vraag ik bijvoorbeeld wat ze hopen, wat de afspraken zijn met de jeugdzorg, wat ze juist moeten doen, welke verwachtingen ze hebben.. En dan krijg ik soms antwoorden als: "voor het moment dat ik mijn kinderen krijg, dan stop ik met gebruiken. Maar als die voorwaarde niet ingevuld is, dan niet..

17) Hoe voelt u zich bij het vragen naar dat vaderschap in begeleidingen?

Voor mij is dat een apart gevoel. Omwille van het feit dat ik ervaringsdeskundige ben. Ik was zelf vader in een actieve gebruikersperiode. De timing om met mijn eigen zoon aan de slag te gaan, is bij mij pas begonnen toen hij 8 jaar was. Ik heb dus 8 jaar in verdringing geleefd. Ik kan me heel goed inleven hoe gevoelig dat dat ligt. Bij mij is dat dus een thema ja, ik vind dat wel interessant.. Ik ben ook de begeleiders van De Sleutel, dat is een therapeutische gemeenschap, enorm dankbaar. Want ik zat in een ouderengroep, dus allemaal ouders binnen het afkickcentrum. En ik zat toen in een eerste fase, en ik mocht pas naar de volgende fase gaan als ik wist wat mijn perspectief was met mijn kind. En al de andere vaders, die stonden blijkbaar veel verder op dat gebied. Zij hadden echt een band met hun kind en ik niet. Ik zat echt vast in dat programma, en kon niet naar de tweede fase. En op een dag zei ik dat ik mijn kind niet wou zien, en dat ik eerst voor mezelf moet zorgen. En dat was het.. Toen mocht ik naar de tweede fase gaan. En dan hebben we het er niet meer over gehad. Hadden we het over mijn kind moeten hebben, dan was ik nooit door mijn programma geraakt. Dat ging niet, ik had al de energie nodig voor mezelf. Dus ik ben die begeleiders van toen eeuwig dankbaar, dat ze gezegd hebben: 'oké, nu niet'. Dus ja, ik kan me wel een beetje inleven ja.

Heeft u die inleving nu nog steeds erg? Of probeert u dat thema eerder te ontwijken?

Ja, echt wel. Ik ben nu 16jaar clean, dus dat is wel doorleefd. Maar dat waren toen die ambivalente gevoelens. Ik voelde de sociale druk dat ik er enerzijds hoorde zijn voor mijn kind, en aan de andere kant pijnen en angsten in mij die om hulp schreeuwden, dat ik het niet zou halen. Dag per dag dacht ik wat ik moest doen om clean te blijven. En als dat te veel op de voorgrond ligt dan kunt ge er toch niet zijn, voor niemand niet. En dat was bij mij het geval. En dat was wel raar, want bij mijn vrienden in dat afkickcentrum kwamen de kinderen in de weekends op bezoek. En die hadden blijkbaar al een hele geschiedenis met die kinderen, en ik niet. Ik ben letterlijk gaan lopen toen mijn partner zwanger was.

U heeft uw kind dan de eerst 8 levensjaren helemaal niet gezien?

Met de geboorte heb ik hem gezien, en na een maand besepte ik dat ik het niet kon en niet wou. Daarna ben ik echt gevluht. En rond zijn 2jaar heb ik hem heel even gezien, met de verkeerde motieven dan wel. Het was toen niet omwille van het kind, maar ik wou terug scoren bij de moeder. En daarna heb ik het losgelaten. Ik ben mijn leven begonnen, en later beginnen beseffen wat 'biologische vader' nu eigenlijk betekent. Ik vroeg me toen af hoe dat voor dat kind zou zijn. En vanaf toen is dat beginnen te groeien, en toen hebben we dat contact terug opgebouwd.

Dus dat is eigenlijk wel een belangrijk onderwerp voor u?

Dat is een belangrijk onderwerp ja. Maar ik weet dat dat zo gevoelig is, dat mensen daarvoor kunnen gaan vluchten. Want dat is echt iets wat ge echt niet wilt voelen.. Dat is echt als outlaw eigenlijk. De maatschappij verwacht dat een ouder zorgt voor zijn kind, dus als ge daar tegenin gaat dan hoort ge niet in deze maatschappij. En ge voelt u dan een dikke loser. Als ge niet voor uw kinderen kunt zorgen, dat is iets verschrikkelijks. Dan denk je: 'alé jong, wat is dat nu met mij?'. Dus dat is toch wel niet simpel. Dus ik respecteer echt wel de timing, en ik ga echt niet te snel over kinderen beginnen.

Ik voel het wel redelijk goed aan denk ik, als een cliënt daar mee bezig is of niet.

18) Denkt u dat de cliënt er belang bij heeft om het vaderschap te bevragen in begeleidingen? Zo ja, waarom?

Als de cliënt bij mij 10 keer op gesprek komt.. En tijdens het eerste gesprek geeft hij aan dat het kind geplaatst is, en dat hij geen hechte persoonlijke relatie heeft met het kind, en na de 10de keer heeft hij het nog altijd niet over dat kind gehad, dan durf ik het wel eens te laten varen..

Maar het is misschien nodig dat ik het op een of andere manier toch nog eens toets.. Ik heb misschien de neiging om dan te denken dat het nog niet aan de orde is.. En effectief kom ik daar dan ook niet meer op terug hé. Maar eigenlijk moet ik dat in de toekomst inderdaad toch nog eens

aftoetsen, en daar bij stil staan.. Want dat is werken met weerstand. En het kan zijn dat het voor de cliënt wel heel erg belangrijk is. En dat de cliënt zijn eigen blijft verdoven, omdat hij onderliggend dingen met zijn kinderen wilt doen en dat hij het niet doet dan. Ik laat ze wel heel erg met rust daarover eigenlijk..

19) Welke positieve en/of negatieve ervaringen zijn u bijgebleven in de bevraging naar het vaderschap?

Voor die paar keer dat ik een ouder gezien heb met een kind, ben ik toch positief verrast geweest door de afhankelijkheid van de kinderen naar de ouders. Ik had zo een beetje het beeld dat kinderen van karaktergestoorde ouders toch fel aan hen plakten eens ze thuis waren. Ik heb dat toch wel onderschat... De jeugdzorg zet zich achter nultolerantie. Je kan zagezegd geen goede ouder zijn met enige vorm druggebruik dan ook. Dat stel ik toch wel een beetje in vraag. Ik denk dat er wel ouders zijn die er kunnen zijn en toch drugs gebruiken?

En kijk je dan een beetje terug naar u vroeger?

Ik heb het niet meegemaakt, ik kan daar eigenlijk niet over spreken. Ik heb mijn zoon pas leren kennen toen ik 6jaar clean was.

20) Hoe uiten zich die ervaringen in het meer en/of minder bevragen naar dat vaderschap?

Ik heb wel de neiging dat als ik weet dat er kinderen zijn, dat ik dan op huisbezoek wil. Ik wil dan het zekere voor het onzekere nemen. Als ik zo een spookbeeld heb van die kindrelatie, dan probeer ik dat toch een beetje verhelpen door er thuis te komen. En dat is dan voor de cliënten die kinderen in co- ouderschap hebben. Ik probeer dan de kinderen zeker twee keer per jaar te zien.

Als er inwonende kinderen zijn

21) Welk zicht heeft u in het algemeen op de leeftijdsontwikkeling van de inwonende kinderen?

Ik heb eigenlijk geen ervaringen met kinderen die zich slecht ontwikkelen. Voor mij is dat een zwart punt, want ik heb mijn zoon pas leren kennen toen hij 8jaar was. Ik heb weinig voeling met die ontwikkelingspsychologie.

22) Welk belang heeft u erbij om te vragen hoe het met de leefsituatie van de kinderen gaat?

Ik heb er eigenlijk wel belang bij, maar ik check het effectief wel te weinig.

23) Als u merkt dat er zich een crisissituatie voordoet, op welke manier bevraagt u het vaderschap?

Eigenlijk vertrouw ik heel fel op het netwerk. Als er ergens een crisis voordoet dan ga ik er te snel van uit dat de hulpmoeder of de moeder het kind wel opvangt. Eigenlijk check ik het te weinig.

24) Op welke manier bespreekt u noodzakelijke opvang en/of doorverwijzing?

Dat is nog maar ene keer gebeurd. Dan gaan we samen door de sociale kaart. We telefoneren dan en plannen een intake.

25) Waarom is het volgens belangrijk om de wensen van de vaders te blijven respecteren?

Dat is een goede vraag.. De wensen van de vaders moet je zien binnen de situatie hé.. Ik probeer het proces te respecteren. Maar de wensen van de vaders, die zijn niet altijd gezond. En dat proces respecteren, wilt soms dan ook zeggen dat we tegen die wensen moeten ingaan.

Indien de contacten met de cliënt afgebroken worden

26) Hoe is u al eerder omgegaan met de eventuele inwonende kinderen voor de afsluiting?

Ik toets te weinig. Ik ga af op het gedrag dat de cliënt bij mij stelt. Ze kunnen mij veel wijs maken (lacht).

27) In hoeverre heeft u die opvolging nog verdergezet wanneer er inwonende kinderen zijn?

Brief?

Ik geef dat wel iets mee, kwestie dat ze heel gemakkelijk terug kunnen komen. "Je weet mij te vinden, en als je belt dan maak ik wel tijd voor u".

28) Op welke manier neemt u, bij het hervallen van de cliënt, het vaderschap opnieuw op?

Dat is eigenlijk wel handig, zo een officiële terugval, want dan heb ik een hamer om mee te slaan. Dat maakt het wel gemakkelijker. Buiten dat wat ze zeggen, kan ik niets zien. Maar als ik dan een officiële doorverwijzing krijg, dan kan ik het gemakkelijker opnemen. Dan kan ik bijvoorbeeld zeggen: "het gaat toch niet zo goed hé!"

Afronding interview

29) Welke bedenkingen heeft u zelf nog bij de hulpverlening in kader van het vaderschap?

Mijn bedenking is dat ik effectief veel te weinig check naar welke partners er effectief ook meekijken. Dat ik er heel snel van uit ga, dan wanneer een cliënt zich clean toont, dat ik dan denk dat het wel zal goedlopen. En dat klopt misschien niet altijd. Via deze vragenlijst ben ik een beetje wakker geschud, het heeft wel een goed effect op mij.

30) Wat vond u van de vragenlijst?

Ik vond de vragenlijst goed, sensibiliserend.

31) Welke dingen mochten volgens u nog aan bod komen, of beter belicht worden, in dit interview?

Misschien concreet situaties bevragen waar dat de hulpverlener de cliënt bezig gezien heeft met zijn kind. Er zijn wel een aantal vragen die daarop wezen, maar het mag wel expliciet. Bijvoorbeeld als het over hechting gaat, dat is zo een abstract vakjargon.. Je kan eigenlijk gewoon vragen: "kan je je een situatie voor ogen halen waar je een cliënt bezig ziet met een kind, wat zie je dan?" Want effectief merk ik nu ook wanneer ik een kind zelf op de schoot zie zitten bijvoorbeeld, dan denk ik dat het wel goed zit. Maar dat weet ik eigenlijk niet. Het is misschien een kind die op dat moment fysiek contact zoekt met de mama. De vragenlijst zou misschien meer concreter, explicieter mogen zijn. Bijvoorbeeld: "wat heb je al gezien?" " Welke activiteiten heb je al gezien tussen ouder- kind?"

Hulpverlener 3:

Tijdens de intakefase

1)Op welke wijze komt het vaderschap in een intakegesprek aan bod?

Meestal wordt er tijdens de intake een soort genogram opgemaakt. Er wordt gekeken wat leefsituatie op dit moment is en dat van vroeger. Meestal wordt er al gesproken over de kinderen, en wordt er ook wel op doorgevraagd. Meestal geven ze het zelf ook wel aan. En dan probeer je als hulpverlener de situatie zo goed mogelijk in beeld te brengen. "Is er nog contact of is er geen contact meer?"

2)Op welke manier bevroegt u dan of er inwonende kinderen zijn?

Ja meestal wel. Als er sprake is van kinderen, dan vraag ik meestal wel door, of ze nog contact hebben en wanneer ze de kinderen nog zien bijvoorbeeld. Als er inwonende kinderen zijn, is dat wel duidelijk ook.

3) Welk belang heeft u erbij om ook de leeftijd van de kinderen te bevragen?

Meestal vind ik dat wel belangrijk. Als het lagere schoolkinderen of jongeren zijn, dan is de functie of de begeleiding van de ouders toch nog wel iets belangrijker dan als ze groter zijn.

Stelt u dan ook andere vragen wanneer het bijvoorbeeld om jongere kinderen gaat?

In de intakefase nog niet. Hier komt dat meestal nog niet aan bod.

4) Waar ziet u de mogelijkheid om daarbij ook systematisch te vragen hoe het met de kinderen van de vaders gaat?

Tijdens die intake ga ik daar op zich niet verder op in, voor te bevrage hoe het met hen gaat en waar de moeilijkheden zitten ofzo. Tenzij de mensen er spontaan over beginnen. Ge hebt vaak wel mannen van onze dienst die vaak geen contact meer hebben. En dat is dan ook wel een help punt dat ze een moeilijk of weinig contact hebben met hun kinderen hebben, en dat ze daar toch wel onder lijden. Dan brengen ze daar zelf wel dingen over.

5) Wanneer merkt u dat de relatie van de kinderen met de vader alreeds kan bevraagd worden?

Wanneer de mensen het zelf als een probleem naar voor brengen. Als ze zelf zeggen dat ze ermee vastzitten, en dat ze daar dan toch een probleem in zien. Dan is dat iets dat ge wat meer moet uitspitten, en daar dan dieper op ingaan.

Nu ga ik twee vragen stellen die bij het volgende deel, 'tijdens de begeleidingen', opnieuw bevrage zullen worden...

6) Hoe voelt u zich bij het vragen naar dat vaderschap in intakegesprekken?

Belangrijk vind ik het zeker. Ook al geven vaders dikwijls wel aan dat ze er geen last van hebben. Als ze geen contact meer met de kinderen hebben, dan weet ik zelf wel uit ervaring dat ge u daar toch verantwoordelijk voor blijft of u zo voelt. Dat dat ook wel belangrijk is voor iemand denk ik, dat ge kinderen hebt. Ook als is de band heel weinig, toch speelt het mee in uw achterhoofd. Dus ik vind het belangrijk dat er aandacht voor is.

7) Denkt u dat de cliënt er belang bij heeft, dat u het vaderschap reeds bevraagd in intakegesprekken? Zo ja, waarom?

Ik denk dat de cliënt daar belang bij heeft, omdat het toch wel een beetje een totaalbeeld schetst. Het maakt toch wel een verschil in zijn beleving, en hoe hij in het leven staat. Of dat die een gezin heeft of niet.. Dat het toch een verschil uitmaakt.

Tijdens de begeleidingen

Heeft u zelf kinderen?

Ja. 3 kinderen. Zonen (32j en 30j), dochter (27j). 2 kleinkinderen van 4j en 2,5j. Goed contact, wekelijks

Merkt u dat ge in de begeleidingen dat opvoedingsaspect daardoor meer bevraagd aan cliënten?

Ja ik merk dat ge daar nu toch wel iets meer op gefocust zijt. Nu ziet ge toch wel dat verschil. Zeker nu we hier een aantal zwangere vrouwen hebben in de dienst, zijt ge er toch weer meer mee bezig. Anders waart ge er weer uit zo een beetje.

8) Op welk(e) moment(en) vraagt u tijdens begeleidingen in het algemeen hoe het met de kinderen gaat?

Dat is heel wisselend denk ik. Ik begin meestal mijn gesprekken met hoe het gelopen is de laatste tijd, en als mensen dan zelf daarrond iets aan te halen, dan zijt ge vertrokken rond die kinderen. Komt dat in het begin van zo een gesprek niet aan bod, dan durf ik dat zelf wel eens op tafel te leggen, maar dan is dat eerder naar het einde van een gesprek toe. Dat is heel wisselend van cliënt tot cliënt. Dat is niet zo zeer als opening. Meestal open ik met hun eigen beleving van de laatste periode, tussen 2 gesprekken in. Soms komen daar spontaan de kinderen aan bod, omdat daar iets speciaal rond geweest is. Ik heb nu bijvoorbeeld iemand in begeleiding die begeleid bezoek

heeft op het CAW, die zijn kinderen daar mag gaan zien in de bezoekruimten. Voor hem is dit nu een hot item, en die begint daar dan meestal over. Dan zijt ge in uw gesprek vertrokken daarrond. Met andere mensen is dat verhaal van de kinderen al meer op de achtergrond, en moet ge er wel eens zelf over beginnen om dat onderwerp ter sprake te brengen.

Bent u al eens mee geweest met die cliënt naar de bezoekruimten?

Neen

9) Wanneer voelt u zich tijdens de begeleiding genoodzaakt om te vragen of er hulpverlening is voor de kinderen?

Wanneer ik toch wel wat ongerustheid voel. Wanneer het niet loopt hoe het zou moeten lopen. Als ge hoort dat kinderen vaker niet naar school gaan bijvoorbeeld, of als ze vaak ziek zijn. Als de mensen hun kinderen vaak thuis houden. Die kinderen zijn dan veel ziek en blijven thuis. Dan is er iets niets pluis. Wat is dan de oorzaak? Hebben de ouders dan geen zin om hun kinderen naar school te brengen, of manipuleren de kinderen hun ouders dan?

Baseert u zich daarbij op het verhaal van de cliënt over de kinderen, of zal u zich eerder richten op de situatie van het moment? Wanneer de cliënt bijvoorbeeld terug meer aan het gebruiken is?

Ge zijt als hulpverlener natuurlijk veel alerter daarop wanneer er inwonende kinderen zijn. Ge weet dan dat de kinderen thuis zijn en dat ze nog jong zijn, dan zijt ge daar natuurlijk veel meer op gefocust. Dan vraagt ge hoe het thuis is en hoe het geregeld wordt allemaal. En dan vraagt ge of ze er niet teveel last van hebben. Dan komt ge toch wel rapper tot het item.

10) Op welke wijze zal u vragen hoe de kinderen het op school doen?

Meestal wordt dat nonchalant tussendoor gevraagd, om niet bedreigend over te komen. Want dat is voor hun meestal ambetant. Ge vraagt dat los tussendoor, om dat toch wel aan de orde te houden.

Omdat ze zich daar meestal ook wel schuldig door voelen, moest dat niet zo goed gaan. De meeste ouders gaan dat ook wel op zichzelf trekken, moesten daar problemen rond zijn.

11) Hoe bevraagt u op welke manier de praktische zaken thuis verlopen? (warm eten, huiswerkbegeleiding, slaapgedrag van de kinderen, sociale contacten)

Als de kinderen niet thuis wonen, dan wordt dat stuk niet zo zeer door mij gevraagd. Als ik weet dat iemand anders daar me bezig is die dat goed probeert te doen, dan laat ik dat ook aan hen. Dan laat ik dat los, dan vraag ik daar niet achter. Alleen als ze thuis zijn, dan vraag ik daar op door.

Ga je er dan eigenlijk een beetje van uit dat de pleegouders het goed doen?

Ja eigenlijk wel. Ik vraag wel meestal naar die pleegouders. Als de kinderen in pleeggezinnen zitten, dan vraag ik wel of ze nog bezoekrecht hebben en of ze zich daar dan aan houden. Meestal loopt dat ook niet zo goed als de kinderen in pleeggezinnen zijn, om zich aan dat bezoekrecht te houden. Dikwijls verwaarlozen die vaders dat ook.. Dus daar vraag ik wel achter. Ik vraag dan wanneer ze de kinderen nog eens gezien hebben en hoe het gelopen is. Dus ik vraag wel naar dat contact, maar niet naar wat er precies met de kinderen gebeurt.

12) Wanneer ziet u de kans om te bevragen in welke mate de 'gezonde' ouder/opvoeder betrokken is op de kinderen?

Meestal vraag ik er zelf wel eens achter hoe het gaat met het kind en met de opvoeder. En wie de opvoeding op zich neemt. Maar echt veel doorvragen daarover gebeurt niet merk ik.

13) Waarom is het volgens u belangrijk om te bevragen hoe de hechting verloopt naar de kinderen toe?

Ik denk dat hier in 2 dingen belangrijk is. Enerzijds de verantwoordelijkheid die ge hebt als vader naar u kind toe. Dat ge daar een zekere verantwoordelijkheid moet opnemen. Plus dan denk ik

ook dat het in functie van het kind belangrijk is dat het contact heeft met zijn vader, ook als is dat miniem. Dat dat voor de ontwikkeling van het kind ook beter is, dat het een zekere plaats kan hebben. Tegen dat het een vader is, die de kinderen praktisch nooit zien. Ik denk dat dat voor beide partijen beter is denk ik, dat vind ik toch wel belangrijk.

Ik denk dat 'hechting' een heel moeilijk punt is bij deze doelgroep. Ik denk dat de mensen waarmee wij werken hier in het methadon programma, dat ui die groep heel veel mensen ook uit gezinnen komen waar er geen sprake van hechting was. Dus dat is een punt waar het voor deze mensen heel moeilijk gaat, om een fatsoenlijke band te hebben met hun kinderen.

14) Kan u uitleggen in welke mate u die hechting bevraagd?

Meestal gaat dat over wat dat ze samen doen met hun kinderen. Als ze dan al eens de kinderen op bezoek krijgen of bezoekrecht hebben. Want vaak hebben de mensen hun kinderen wel eens een dag, en als ge dan vraagt wat ze ermee gedaan hebben dan is dat niet veel. Ze weten niet goed wat ze met hun kinderen moeten doen dan.

Geeft u er dan soms tips in, in het organiseren van die dagplanning?

Zelf komen ze daar eigenlijk niet vaak mee, of ze het goed doen of niet goed doen. Meestal zijn ze al blij dat de kinderen er zijn, en dat ze voor de tv zitten bewijze van spreken. Je moet als hulpverlener dan suggesties geven, naar waar ze kunnen gaan. "Je kan eens naar de speeltuin gaan met de kinderen". Daar moet je hen echt wel wat in stimuleren denk ik. En dat doe ik ook wel.

15) Hoe gaat u ermee om wanneer de vaders niet ingaan op de vraag naar hun kinderen?

Meestal moet je dat respecteren. Je bespreekt dan met de vaders hoe het voor hun is. . Meestal heeft het met conflicten of moeilijkheden te maken. Dikwijls heeft het ook een stukje met verdringing te maken, om het niet te moeten voelen van pijn. Dat ze liever daar niet meer aan denken, dan de pijn die ze erbij voelen van het slecht contact dat ze hebben. Het is belangrijk om dat te respecteren denk ik, dat ze op dit moment daar niet voor open staan.

Heeft u dan soms niet de neiging om er toch verder op in te gaan? Door dan bijvoorbeeld te vragen wat het maakt dat het voor hun moeilijk is om erover te praten. Durf je met andere woorden dat pijnpunt op te zoeken bij hen?

Ik ga er in eerste instantie wel op in. Maar als ik merk dat het heel vast zit, dan laat ik dat toch wel een stukje liggen. Totdat ik merk dat er terug meer opening is, dat er terug meer ruimte voor is. Maar er echt op doordrammen, dat doe ik niet.

16) Hoe bevraagt u het vaderschap wanneer de vader u vertelt dat hij zijn kinderen niet meer mag zien?

Ik kijk hoe pijnlijk dat het is voor hen. Als het echt iets is waar hij naar verlangt, dan moet je daar als hulpverlener wel bijilstaan hoe ze kunnen omgaan met het verlangen. En wat hij dan moet doen om daar terug wat beweging in te krijgen. En dan is dat meestal een werkpunt: "hoe kunt gij bewijzen dat ge het toch waard zijt om uw kinderen terug te zien?". Als ze dat niet meer mogen, dan heeft dat meestal te maken met hun gedrag tijdens de gebruikersperiode. En dan kan je als hulpverlener met hen samen kijken, rond wat ze kunnen doen om dat krediet terug te krijgen. Meestal is dat niet zo gemakkelijk. Ze hebben heel veel krediet verloren, en dat is een lange weg. Het is voor hun dan ook belangrijk dat ge duidelijk schetst dat ze dat niet binnen een maand al terug in orde gaan krijgen, en dat er wat tijd over gaat. Hen daar wat in ondersteunen, zodat ze dat geduld kunnen opbrengen.

17) Hoe voelt u zich bij het vragen naar dat vaderschap in begeleidingen?

Meestal ben ik daar wel bezorgd rond. Ik vind het altijd spijtig wanneer de mannen die bij mij in begeleiding zijn, weinig of geen contact met hun kinderen hebben.

18) Denkt u dat de cliënt er belang bij heeft om het vaderschap te bevragen in begeleidingen? Zo ja, waarom?

Ik denk wel dat het belangrijk is. Voor cliënten heeft het een meerwaarde wanneer ze dat voor zichzelf kunnen invullen. Het moet daarom niet perfect, maar dat het toch een waarde in hun leven geeft. En dat het toch wat zinvolheid geeft.

19) Welke positieve en/of negatieve ervaringen zijn u bijgebleven in de bevraging naar het vaderschap?

Even nadenken... Ik heb het altijd wel wat moeilijk wanneer vaders komen vertellen dat het hun niet meer kan schelen, en dat ze doen alsof ze er geen interesse meer in hebben. Dat het allemaal verleden voor hun is, en dat ze het allemaal afgesloten hebben precies. Dat vind ik wel wat moeilijk. Dan durf ik langs verschillende omwegen wel te zoeken waarom ze zo reageren. Ik vind het moeilijk om te geloven dat het hun niet meer interesseert., ik kan daar moeilijk inkomen eigenlijk. En dan blijf ik daar wel wat over doorzagen.

En dan hebt ge ook soms wel wat positieve ervaringen.. Wanneer relaties herstelt worden, en wanneer ze meer contact hebben. Zoals het voorbeeld met die man die toch terug op bezoek mag gaan. Ik probeer hem duidelijk te maken dat hij moet wachten en geduld moet hebben. Ik zeg tegen hem dat als dit nu goed loopt, het dan wel uitgebreid zal worden.. Die man is daar heel ongeduldig in, wat ook normaal is natuurlijk.

En mag die man zijn kind elke week even zien?

Nu wel ja, het is even om de 3 weken geweest. En als dit nu goed loopt, dan mag hij ze al eens meenemen. Dus dat is de volgende stap. Maar ja, hij vindt het nog altijd te traag gaan uiteraard.

Als u merkt dat die vaders er niet over willen praten, zal u er dan na een tijdje toch terug over het thema beginnen? Of laat u dit onderwerp eerder varen dan?

Ik laat het meestal een tijdje rusten. Voor het moment dat het onderwerp ter sprake komt en ze blokken het af, dan is dat voor mij het signaal dat het nu niet het moment is. En dan zal ik dat in de volgende gesprekken ook niet meer terig opnemen. Ik probeer het dan wel een maand of 2 maanden daarna, wanneer daarrond een thema komt dat ertegen aanleunt, eens terug te gaan naar dat punt. Maar ik blijf er niet over verder gaan als ik merk dat het pijn doet.

20) Hoe uiten zich die ervaringen in het meer en/of minder bevragen naar dat vaderschap?

Het is heel individueel natuurlijk, wat je met cliënten daarrond kunt doen. Sommigen appreciëren dat je daar interesse in toont, anderen voelen zich daar eerder in aangevallen. Ze voelen zich dan gecontroleerd in dat vaderschap. Ze voelen zich daar meteen in het verweer gaan. Sommigen appreciëren dat ge zelf een vader zijt, terwijl anderen zich daar bedreigd in voelen. Ze kunnen dan denken: "die doet het wel goed met zijn kinderen, en ik niet." Dus het is wisselend van persoon tot persoon, hoe ze dat ervaren. Soms schept het meer band, en soms geeft het meer onzekerheid bij de cliënten.

Vergelijk je de situaties van verschillende cliënten wel eens met elkaar in begeleidingen?

Soms doe ik dat wel ja, dat vergelijken. Ik geef verschillende mogelijkheden dan wel aan. En dan kan je wel eens zeggen dat er ook andere mensen zijn die op die manier wel terug band gekregen hebben. Dat is om hen ook te motiveren dan. Sommige mensen zien hun situaties als uitzichtloos, en dan kan je dat wel eens proberen.

Als er inwonende kinderen zijn

Ik heb op dit moment eigenlijk geen begeleidingen lopen waar inwonende kinderen zijn.

Ik ga hier toch een paar vraagjes over stellen. Misschien kan u zich iets kan herinneren van begeleidingen in het verleden.

21) Welk zicht heeft u in het algemeen op de leeftijdsontwikkeling van de inwonende kinderen?

Over het algemeen is het iets waar we ons terecht ongerust over maken, omdat wanneer er gebruik is in een gezin is er minder aandacht voor de kinderen. Dan komt dat niet meer op de eerste plaats. Dan is er wel een basale verzorging, maar daar houdt het ook mee op. Ze zorgen dan wel dat de kinderen eten hebben en dat ze proper naar school gaan. Dan vinden ze dat ze goed voor de kinderen zorgen. Maar naar aandacht en naar genegenheid, is er veel minder in die gezinnen. En dat is iets waar ge u op termijn wel ongerust over kunt maken, over de ontwikkelingen van de kinderen.

Praat je soms ook over je eigen kinderen in de begeleiding?

Alleen maar als het positief is natuurlijk, anders gaat het als bedreigend overkomen.

22) Welk belang heeft u erbij om te vragen hoe het met de leefsituatie van de kinderen gaat?

Dan zijt ge vooral aan het denken in functie van het kind, en niet zo zeer in functie van de ouders. Over hoe maken de kinderen het, hoe ontwikkelen ze zich. Dan hebt ge het daar vooral in uw achterhoofd over. Hebben ze voldoende mogelijkheden om zich te ontwikkelen, en kunnen ze zich voldoende ontplooien?

23) Als u merkt dat er zich een crisissituatie voordoet, op welke manier bevraagt u het vaderschap?

Dan ga ik meestal de verantwoordelijkheid van de persoon in kwestie aan bod brengen. "Weet dat mensen over u schouder meekijken." Meestal weten ze het ook wel. Bijvoorbeeld een comité die daar op zitten. En dan kunt ge zonder hun met de vinger te wijzen zeggen dat ze een verantwoordelijkheid hebben, en dat ze die ook moeten dragen. En als het soms de spuigaten uitloopt, dat ze dan ook zelf ingrijpen. Ik heb bijvoorbeeld geweten dat mensen hun kinderen zelf naar de Hummelkes brengen. En dat vinden ik dan ook 'zorgen voor'. Beter dat, dan ze thuis te houden. Dat is dan eerder uitzonderlijk, dat ze hun eigen verantwoordelijk hierbij kunnen opnemen.

24) Op welke manier bespreekt u noodzakelijke opvang en/of doorverwijzing?

Je merkt dat er problemen zijn of dat er problemen kunnen komen. Het is belangrijk dat ze voldoende informatie hebben daarrond, en dat ze ook weten welke mogelijkheden er zijn. Dat je dat ook een beetje in die stappen kunt zetten, van 'dit is vrijwillig'. Deze mogelijkheden zijn er, en daar kan je gebruik van maken. Zonder dat die druk erop zit, om niet altijd tot een verplichte hulpverlening te komen voor die kinderen. Dat je als hulpverlener schetst welke diensten er zijn om hen te helpen. Op die manier wordt het vrijblijvend gehouden. En ze zijn op de hoogte van wat er is.

Op welke manier gaat u dan samen met hen op weg?

In eerste instantie is Kind en gezin die daarin helpen. Dat is iets waar iedereen wel terecht kan. Ze doen meer als alleen het kindje te wegen, ze kunnen thuis ook wel komen helpen.

Heeft u soms uit u eigen al stappen gezet voor de vader?

Als het gebeurt, dan gebeurt het via het team gewoonlijk. Soms worden we verplicht om de boel op gang te zetten, om iets te organiseren. Dat is natuurlijk niet zo plezierig als het negatieve gevolgen heeft voor de partners of voor het gezin. Meestal wordt het vanuit een teamvergadering besproken. Maar het gebeurt hier dus soms wel eens.

25) Waarom is het volgens belangrijk om de wensen van de vaders te blijven respecteren?

Ik vind dat een vader even goed een ouder is van het kind als de moeder. Misschien vanuit een ander perspectief, maar het blijft even goed een ouder. En ik vind het belangrijk dat een vader die rol kan blijven opnemen.

En als die wensen irrealistisch zijn? Hoe werk je dan toch nog naartoe met hen

Meestal gaat ge toch wel op weg met hun. Maar je moet toch nog proberen om daar wat realiteitszin in te brengen. En dan probeert ge daar wat stappen in te nemen, en meer uit te diepen in wat ze willen. En hoe ze dat praktisch gaan doen, op de manier hoe ze nu bezig zijn of hoe ze nu wonen. Als ze bijvoorbeeld wonen in een kamerke dat even groot is als hier. Hoe ze dat dan praktisch zien. Dat zijn dan dingen waar ze niet zo veel over nadenken. Om het op die manier een beetje realistisch te maken. Dat is niet altijd gemakkelijk, want ze zitten in een fantasiewereld daarrond.

Indien de contacten met de cliënt afgebroken worden

26) Hoe is u al eerder omgegaan met de eventuele inwonende kinderen voor de afsluiting?

Meestal laat ge de mensen wel de mogelijkheid om terug contact op te nemen als het moeilijker gaat. Als ge een begeleiding afrond, dan zegt ge dat ze toch nog altijd mogen bellen. Als een begeleiding in onderling overleg en positief is afgerond, dan is dat gemakkelijker want dan heb je als hulpverlener toch al een zicht op dat netwerk. Het is dikwijls moeilijker als mensen gewoon wegblijven. Als ge weet dat er nog kinderen zijn, dan maakt ge u als hulpverlener toch wel zorgen. En dan neemt ge wel eens contact op met het netwerk, bijvoorbeeld een OCMW. Meestal is daar dan toch wel bezorgdheid rond. Die bezorgdheid is er als de contacten eenzijdig afgebroken zijn.

27) In hoeverre heeft u die opvolging nog verdergezet wanneer er inwonende kinderen zijn? Brief?

Meestal is dat heel beperkt. Je zegt wel dat ze mogen bellen als er iets is. Maar meestal laat ge dat zijne gang gaan.

28) Op welke manier neemt u , bij het hervallen van de cliënt, het vaderschap opnieuw op?

Dat wordt terug gelijk andere levensdomeinen terug in kaart gebracht. "Hoe is dat gelopen?" "Wat heeft gemaakt dat ge terug hervallen zijt?" "En hoe is het dan met de kinderen". Dat wordt dan wel terug opgenomen , die draad, gelijk dat voordien een item was in de gesprekken.

Dat doet ge dan wel uit uzelf, dat opnieuw bevragen?

Ja sowieso. Of er kan ondertussen als iets veranderd zijn in de situatie.

Gaat u soms op huisbezoeken?

Ja, soms wel. Op dit moment denk ik niet dat er ergens kinderen zijn. Maar ik heb dat wel gehad.

Had u dan ook een beter zicht op die hechting met de kinderen?

Dan krijgt ge natuurlijk veel meer informatie, als ge bij iemand thuis gaat. Dan is dat ook veel boeiender om dat in het oog gehouden.

Afronding interview

29) Welke bedenkingen heeft u zelf nog bij de hulpverlening in kader van het vaderschap?

Er gaat veel meer aandacht naar de moederen. Meestal wordt dat wel op de achtergrond geschoven, de vaders. Hier is ook wel een behoorlijke groep die een kind hebben, en daar wordt niet zo heel veel over gepraat. Dus op dat vlak staat dat meestal op de achtergrond. Enerzijds omdat de meeste mensen het willen wegduwen, aangezien het niet zo goed verloopt. En anderzijds omdat ze schrik hebben, omdat ze goed weten dat hun positie niet altijd even sterk is daarin.. Dus er is weinig aandacht aan, of iets te weinig aandacht denk ik. We merken ook dikwijls dat de vrouwelijke hulpverleners daar anders tegenover staan als de mannelijke hulpverleners. Ze zien ook dat de moeder goed moet zorgen voor de kleine. Die hulpverleners drijven die opvoeding ook meer naar de moeder toe, terwijl de opvoeding door 2 personen kan gedragen worden. Ze zijn eerder ongerust over het gedrag van de vader in een gezin dan naar de moeder, ook al gebruik die

ook. Vooral in de begeleidingen mag onze dienst dat vaderschap meer bevragen. Als je kijkt in het contextuele kader, 'ge zijt vader en ge blijft vader'. Ook al negeert ge uw vaderrol of ook al ziet ge de kleine niet mee, ge kunt dat toch niet uitwissen. Zowel niet voor het kind als voor de vader. En ook al praat ge daar niet over of wilt ge daar niet over praten... Ergens in uw leven zijt ge vader, en ge kunt dat niet uitgommen. Ik denk dat daar te weinig aandacht naar gaat.

En op welke manier denkt u dat er meer aandacht naar kan gaan?

Ik denk dat ge naar ingang poortjes moet zoeken. Wat ik meestal als ingang poortjes gebruik, is wanneer dat iemand in de familie sterft. Soms hebben ze nog wel een beleving van generaties op generaties. Dus dat ze toch zelf aanhalen dat het familie van hen is. En dan is dat weer een thema waarop je kan ingaan, en waarbij ge dan hun vaderschap kunt vragen. Ge kunt de rollen dan om-draaien. Soms werkt dat wel.

30) Wat vond u van de vragenlijst?

Ze was lang, en niet zo gemakkelijk. Maar ik vond het wel interessant.

31) Welke dingen mochten volgens u nog aan bod komen, of beter belicht worden, in dit inter-view?

Niet echt meer iets..